

לומדים להצליח

חוברת עזר - מיומנויות למידה

(שלב 5 - קובץ דוגמה)

www.lomdimzipi.com

לומדים להצליח

חוברת עזר: מיומנויות למידה

שם:	_____
כיתה:	_____
בית הספר:	_____

השלב החמישי
ציפי משולם

תוכן העניינים

5	הבנת הנקרא: דיאלוג עם טקסט
15	"הפרי המוזר" מאמריקה
19	טקסט מידעי: פסקות ונושאים
19	מצילים את הבזים
21	שאלת שאלות
21	שאלות איתור מידע
21	פרס נובל
23	שאלות ארגון מידע
24	חברים בלב ים
28	נאבקים להציל את הפנדה
32	שיהיה טוב גם בעתיד
37	איזהו חכם?
40	צבי הים בסכנה
44	דעה, עובדה, השערה
44	דוח של קרן החירום הבין-לאומית של האומות המאוחדות לילדים, 2016
46	שפה ישנה חדשה
50	היסקים ומסקנות
51	המפיונר הזה הוא אני
55	"הגמל המעופף"
58	טקסט מידעי: היסוד המארגן
60	מיון והכללה
63	הגוף שלהם מתאים לאורח החיים שלהם
67	השוואה
68	אגדת הכינרת
72	סיבה ותוצאה
72	קופים קדושים חסרי מעצורים
75	בעיה ופתרון
75	הפתרון למכת המכרסמים: תנשמת!
78	עימות (בעד ונגד)
79	לתת או לא לתת? זו השאלה!

82	טיעון
82	הקריאה בעידן הטכנולוגיה
85	מבנה כרונולוגי
85	מגילות מדבר יהודה (או המגילות הגנוזות או מגילות ים המלח)
91	טקסט מידעי: היסוד המארגן - סיכום
92	זיהום הים והחופים
95	תבלינים
101	פסקה
101	ההבדל בין נושא לבין רעיון מרכזי
102	מבנה הפסקה
105	רעיון מרכזי ומשפטים תומכים
108	מבנה פסקה תקינה - סיכום
114	כתיבת פסקה
114	מה בין נימוק להסבר?
115	כיצד מנסחים נימוק, הסבר ודוגמה?
117	כתיבת קטע קצר
121	שלבים לכתיבת קטע - סיכום
122	מכתב
123	מבנה המכתב הרשמי ורכיביו
124	כתיבת מכתב רשמי
129	מאמר טיעון
129	עם הספר!?
130	כתיבת מאמר טיעון
140	הדור השטוח
145	מכתב במבנה טיעון
147	הטקסט הספרותי
147	אפיון דמות
147	דוד המלך
153	הבעת עמדה
154	נושא, רעיון, מסר
156	מעשה ההצלה של אנטינונה

משימות

1 קראו את הטקסט שלפניכם, ונהלו עמו דיאלוג.

2 לצד כל פסקה כתבו את הנושא שלה.

3 ענו על השאלות שאחרי הטקסט.

שיהיה טוב גם בעתיד / ארתור אלון

(מעובד מתוך "עיניים", גיליון 39)

כשאנחנו מתכננים את העתיד ודואגים למה שיהיה, בדרך כלל אנחנו מתכוונים לעתיד שלנו, של משפחתנו, של מי שקרוב לנו. הדאגות הבסיסיות ביותר לעתיד הן שיהיה לנו אוכל לאכול, בגד ללבוש ובית לגור בו. אבל כל זה לא מספיק כדי שהחיים בעתיד יהיו טובים. כיום בני האדם מבינים שצריך לדאוג גם לסביבה, ולא רק לסביבה הקרובה - לבית, לחצר, לרחוב, לשכונה - אלא לכל כדור הארץ.

יש מדענים שתחום העיסוק שלהם נקרא אקולוגיה. מקור המונח "אקולוגיה" הוא במילה "בית" (ביוונית: אויקוס), כלומר סביבה שחיים בה. הרעיון הוא שבעלי חיים וצמחים משפיעים על הסביבה שלהם ואלה על אלה, והסביבה משפיעה עליהם. מדעני האקולוגיה מגלים את השינויים הקורים בכדור הארץ ויכולים לחזות את התהליכים הצפויים לקרות בו בעתיד.

מתברר, שהפעולות שבני האדם עושים כדי לחיות, עלולות בעתיד לפגוע בסביבת החיים שלנו ולגרור לכך שתנאי החיים על פני כדור הארץ יהיו טובים פחות. הבעיה היא שלא קל להימנע מהפגיעה שאנחנו פוגעים בסביבה. אנחנו לא עושים זאת בזדון. בשעה שאנחנו מנסים לספק את צורכי החיים שלנו, לשפר את איכות החיים, אנחנו פוגעים באיכות הסביבה. למשל, אנחנו כורתים עצים ביערות הגדולים כדי לייצר מהם נייר; על הנייר אנחנו מדפיסים

1 פסקה (1)

נושא הפסקה:

5

פסקה (2)

נושא הפסקה:

10

פסקה (3)

נושא הפסקה:

15

ספרים ועיתונים, כמו העיתון הזה שבידיכם, וזה חשוב. אבל אם כורתים עצים רבים מדי, היערות הולכים וקטנים.

20

היערות חשובים לקיומנו, מפני שבעלים של העצים נוצר חמצן מפחמן דו-חמצני, ואת החמצן, כידוע, אנחנו נושמים. אם לא יהיו די עצים, לא יהיה די חמצן. היערות חשובים גם משום שבאזורים הרריים שורשי העצים אוֹחֲזים את האדמה ומונעים מִמְנָה להיסחף בגשם ובשיטפונות וְלִפְגוּעַ בבתים ובשטחי חקלאות רבים, ומשאירים אדמה שבה יכולים לצמוח עצים נוספים.

25

הגזים הנפִלְטים מהמכוניות, מהמטוסים ומארובות מפעלי התעשייה, גם הם פוגעים מאוד בסביבה. אחד מהם הוא פחמן דו-חמצני. כאשר כמות רבה מְדִי מִמְנָה נמצאת באטמוספירה, כלומר בשכבת הגזים המכסים את כדור הארץ, הוא גורם לחום שנוצר מקרני השמש, להצטבר ולחמם את כדור הארץ.

30

ההתחממות הזאת משנה את האקלים בעולם, משבשת את החקלאות, את הספנות ואת תנאי החיים בכלל עד כדי כך שהחום עלול להמס את קרחוני הענק אשר בקטבים, להעלות את מפלס האוקיינוסים ולגרום שמים יציפו את החופים ואת היישובים השוכנים במקומות הנמוכים לאורך החופים.

35

האוכלוסייה בעולם גדלה, והאזורים שבהם גרים בני האדם, מתרחבים. לכן אזורי המחיה של בעלי חיים וצמחים הולכים וקטנים, וכמות הפסולת גדלה. לכאורה אין זה מסכן את בני האדם, שהרי הנפגעים הם בעלי חיים וצמחים, אבל מודעני האקולוגיה גילו שפגיעה בבעלי חיים ובצמחים מְזִיקָה בסופו של דבר גם לבני אדם. למשל, תרופות רבות עשויות צמחים, ובעלי חיים רבים מועילים לחקלאות.

40

גם חלק מהתרסיסים שאנו משתמשים בהם, פוגעים בסביבה. הם פוגעים באוזון, כלומר בגז הנמצא בשכבת האוויר העליונה של האטמוספירה. האוזון מְגֵן על כדור הארץ מפני קרני השמש המזיקות. כאשר שכבת האוזון קטנה, העור והעיניים של בני האדם עלולים להיזק מקרני השמש.

45

פסקה (4)

נושא הפסקה:

פסקה (5)

נושא הפסקה:

פסקה (6)

נושא הפסקה:

פסקה (7)

נושא הפסקה:

פסקה (8)

נושא הפסקה:

אם כן, מה אפשר לעשות כדי לשמר את איכות הסביבה על פני כדור הארץ ולהזיק לה פחות? אפשר להפסיק לקרוא ספרים ועיתונים, לא לנסוע במכוניות, ברכבות ובמטוסים? בימינו כבר אי-אפשר להתקיים בלי ספרים ועיתונים, בלי מכוניות ומטוסים, לא רק מפני שהתרגלנו אליהם או משום שאנחנו מפונקים, אלא מפני שבלי מכוניות ומטוסים לא יהיה אוכל בחנויות, בני אדם לא יוכלו להגיע למקום עבודתם, ומוצרים ושירותים חיוניים רבים לא יוכלו להתקיים.

פסקה (9)
נושא הפסקה: 50

55

ובכל זאת יש פעולות שאפשר לעשות כדי לשמור על כדור הארץ: אפשר שהארובות בבתי החרושת יפלטו הרבה פחות גזים רעילים; אפשר להשתמש בחומרים ממוחזרים כדי לייצר פחות חומרים חדשים ולהפחית את כמות הפסולת. אפשר לנסות ולפתח אמצעי תחבורה חדשים שלא יפלטו כמויות גדולות של גזים מזיקים במקום המכוניות, הרכבות והמטוסים; אפשר לפתח אמצעי תקשורת כתובים כמו צגי מחשב ניידים המאפשרים לקרוא ספרים ועיתונים בלי נייר.

פסקה (10)
נושא הפסקה: 60

60

לבני האדם יש משימה לא קלה: לדאוג שהסביבה שבה הם חיים תהיה טובה שנים רבות בשביל כל מי שיחיה על פני כדור הארץ בעתיד בלי לפגוע בבני האדם החיים כאן כיום.

פסקה (11)
נושא הפסקה: 65

65

דיאלוג עם טקסט - שחרור חסמי קריאה

1 א. מה תפקיד הקווים המפרידים בשורה 6? _____

ב. מה תפקיד הסוגריים בשורה 8? _____

2 א. כתבו מילה אחרת, מתאימה, במקום המילה "כדי" בשורה 13. _____

ב. כתבו מילה אחרת, מתאימה, במקום המילה "אבל" בשורה 20. _____

ג. כתבו מילה אחרת, מתאימה, במקום המילה "לכן" בשורה 39. _____

- 3 א. למה מתכוונת המילה "הוא" בשורה 31? _____
ב. למה מתכוונת המילה "זה" בשורה 40? _____

- 4 מה פירוש המילה "בזדון" בשורה 16? _____

איתור מידע

- 5 במה עוסק מדע האקולוגיה? _____

ארגון מידע

- 6 ציינו שתי פעולות בתחום התקשורת והתחבורה, שאפשר לעשות כדי לשמור על כדור הארץ. _____

- 7 ציינו שתי סיבות לחשיבות היערות. _____

8 הסבירו כיצד הגזים הנפלטים מהמכונות פוגעים בסביבה.
(תוכלו להיעזר בשיטת השרשור.)

9 כיצד מסכנת התחממות כדור הארץ את התושבים החיים בה?
(תוכלו להיעזר בשיטת השרשור.)

שימו! ♥

בדקו את תשובותיכם לשאלות 8 ו-9 בעזרת תרשימי השרשור שלפניכם.

שאלה 8

שאלה 9

היסקים ומסקנות

הסקת מסקנות היא פעולה טבעית בחיי היום-יום. למשל, מההתנהגות של אנשים, אנחנו יכולים להסיק אם הם שמחים או עצובים או כועסים. כאשר אנחנו קוראים טקסטים, הסקת ההיסקים והמסקנות עלולה להיות מורכבת יותר. פעולה זו מקשרת בין **התוכן הגלוי** לבין **התוכן הסמוי**. **היסק** הוא מסקנה קטנה, מה שאנחנו מבינים מכמה שורות או מפסקה. **מסקנה** היא ההבנה הגדולה, מה שאנחנו מבינים מכל ההיסקים, מכל הטקסט. כדי להסיק את ההיסקים ואת המסקנות עלינו לחפש בטקסט סימנים. סימנים אלה יכולים להופיע בדרכים שונות.

- מילים מיוחדות • אמצעים רטוריים כמו דימוי ומטפורה והיפוך משמעות
- תיאור שיפוטי • הבעת דעה בצורה מפורשת על-ידי הכותב או הכותבת

כאשר אנחנו מנסים להבין מה הדעה של הכותב או של הכותבת, אנחנו מסיקים מסקנה.

דוגמה:

בטקסט "שפה חדשה ישנה" שקראנו בעמוד 46, נתבקשנו לזהות את דעתו של הכותב לגבי השפה העברית. הבה נתבונן ביחד בכמה רמזים.

☆ **מילה איננה ארון ישן שזורקים לרחוב.** (שורה 13) - שימוש בדימוי כדי לחזק את הטענה.

☆ **אסור לוותר על...** (שורה 20, שורה 21) - שימוש חוזר במילה מיוחדת ("אסור").

☆ **והמילים היפות האלה עלולות...** (שורה 36) - שימוש בשם תואר חיובי למילים הישנות ("יפות"), ושימוש במילה "עלולות", המרמזת על משהו קשה.

☆ **חבל...** (שורה 37) - התייחסות לתופעה של השמטת מילים ישנות.

☆ **מובן ש...** (שורה 44) - הבעת ביטחון של הכותב.

☆ **וזה לא נורא** (שורה 57) - הבעת דעה מפורשת של הכותב על מילים שמתיישנות.